

Temeljem članka IV.4.a) Ustava Bosne i Hercegovine, Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine, na 42. sjednici Zastupničkog doma, održanoj 17. i 29. prosinca 2008. godine, i na 25. sjednici Doma naroda, održanoj 26. veljače 2009. godine, usvojila je

ZAKON

O ZAŠTITI DOBROBITI ŽIVOTINJA

POGLAVLJE I. OPĆE ODREDBE

Članak 1. (Predmet)

- (1) Ovim se Zakonom uređuje odgovornost ljudi za zaštitu i dobrobit životinja glede držanja, smještaja i hranidbe, zaštite od zlostavljanja, zaštite životinja pri usmrćivanju ili klanju, stresa pri prijevozu, zaštite divljih životinja, te odnos prema napuštenim životinjama, kućnim ljubimcima i laboratorijskim životinjama, uspostava etičkog povjerenstva i stručnog vijeća, te nadzor nad provedbom ovoga Zakona i kaznene odredbe za prekršitelje zakona.
- (2) Odredbe ovoga Zakona odnose se na sve životinje koje imaju razvijena osjetila za nadražaj i živčani sustav za registriranje nadražaja koji mogu dovesti do bola.
- (3) Odredbe ovoga Zakona primjenjivat će se i na druge organizme za koje ne postoji sigurnost imaju li svojstva životinje ili ne.

Članak 2. (Značenje pojmova)

U ovome Zakonu pojedini pojmovi imaju sljedeća značenja:

- a) **Analgezija** je postupak smanjenja ili isključenja osjećaja boli u životinje, bez gubitka svijesti;
- b) **Anestezija** je postupak isključenja osjetljivosti u životinje;
- c) **Eutanazija** je poseban način usmrćivanja koji isključuje patnju i bol životinja;
- d) **Higijenski servis** je služba za prikupljanje napuštenih, izgubljenih i uginulih životinja, koju utemeljuju pravne osobe sukladno odredbama ovoga Zakona;
- e) **Imatelj ili posjednik životinje** je fizička ili pravna osoba koja je posjednik životinje ili bilo koja druga osoba koja je stalno ili povremeno:
 - 1) posjednik životinje;
 - 2) odgovorna ili zadužena za životinju;
 - 3) odgovorna za čuvanje i nadzor djece mlađe od 16 godina koja posjeduju životinju, odnosno koja se bavi držanjem, zaštitom, uporabom, uzgojem, upravljanjem, obučavanjem, prijevozom ili prodajom životinje;
- f) **Izgubljena životinja** je ona životinja koja je napustila posjednika bez njegove volje i on je traži;
- g) **Korisnik lovišta** je organizacija koja gospodari lovištem;
- h) **Kućni ljubimci** su psi, domaće mačke, domaće ptice, mali glodavci, terarijske, akvarijske i druge životinje, koje se uzgajaju ili drže zbog društva, rekreacije, zaštite ili pomoći čovjeku;

- i) **Nadležno tijelo** za provođenje ovoga Zakona je Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: nadležno ministarstvo);
- j) **Nadležni ministar** je ministar vanjske trgovine i ekonomskih odnosa;
- k) **Napuštena životinja** je kućna životinja koju je posjednik svjesno napustio;
- l) **Pokus** je svaki zahvat ili postupak na životinjama u znanstvenoistraživačke ili nastavne svrhe koji može uzrokovati bol, patnju, trpljenje, nepopravljivu štetu ili smrt, ali isključujući najmanju bolnu metodu prihvaćenu u suvremenoj praksi (tzv. humana metoda) za ubijanje ili označavanje životinja. Pokus počinje kada se životinja priprema za ispitivanje, a završava kada prestaju posljednja promatranja životinje u pokusne svrhe. Isključivanje boli, trpljenja, patnje ili nepopravljive štete uspješno se postiže uporabom anestezije ili analgezije ili drugim metodama;
- m) **Omamljivanje** je obvezni postupak prije klanja koji, primijenjen na životinji, uzrokuje gubitak svijesti i osjeta i traje dok ne nastupi smrt;
- n) **Prijevoznik** je fizička ili pravna osoba koja obavlja prijevoz živih životinja;
- o) **Skloništa za životinje** su prostori u kojima se smještaju pronađene (napuštene i izgubljene) životinje na daljnju brigu i moguće udomljavanje;
- p) **Veterinar** je doktor veterinarske medicine ili diplomirani veterinar s veterinarskom licencijom;
- r) **Veterinarski tehničar** je osoba koja pod nadzorom veterinara obavlja pojedinačne veterinarske poslove u veterinarstvu sukladno Zakonu o veterinarstvu u BiH;
- s) **Životinje za držanje** su životinje koje se drže ili uzgajaju za proizvodnju hrane, odnosno za proizvodnju vune, kože, krzna ili u druge gospodarske svrhe;
- t) **Životinje iz zooloških vrtova** su životinje koje slobodno žive, koje se slobodno izlažu u stalnom objektu najmanje sedam dana u godini, osim cirkusa i trgovina kućnim ljubimcima.

Članak 3.
(Zabrana ubijanja i zlostavljanja)

Zabranjeno je životinju bez opravdanog razloga ubiti, nanositi joj bol, patnju i štetu, zlostavljati je i namjerno izlagati stresu i strahu.

POGLAVLJE II. ZAŠTITA ŽIVOTINJA ZA VRIJEME DRŽANJA I UZGOJA

Članak 4.
(Zaštita životinja za vrijeme držanja)

Posebno je zabranjeno:

- a) prisiljavati životinju na rad i napore koje ona zbog svoga uzrasta ili stanja ne može podnijeti ili koji nadilaze njezinu snagu;
- b) napuštati životinje držane zbog društva i druge životinje držane pod nadzorom čovjeka;
- c) uzgojenu ili othranjenu divlju životinju izložiti slobodnoj prirodi ili je ondje naseliti, ako nije pripremljena za preživljavanje u takvom životnom prostoru;
- d) nanositi bol, patnju ili ozljedu životinjama tijekom dresure;

- e) nanositi bol, patnju, ubijati ili ozljeđivati životinje tijekom snimanja filmova, reklamnih poruka, izlaganja ili sličnih namjena;
- f) provjeravati oštrinu životinje na drugoj životinji, huškati jednu životinju na drugu, te priređivati borbe životinja, uključujući borbe pasa, bikova, medvjeda, pijetlova, te i svih ostalih životinja;
- g) huškati životinje na čovjeka, osim pri dresuri službenih pasa ministarstva unutarnjih poslova i vojske;
- h) obavljati operativno-kozmetičke i kirurške zahvate na životinjama koji nisu propisani kao osobeni pojedinim pasminama, o čemu će Ured za veterinarstvo Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ured) donijeti propise;
- i) hraniti živim životinjama druge životinje;
- j) koristiti žive kralježnjake kao mamce u lovu i ribolovu;
- k) onemogućavati kretanje životinji na način kojim joj se nanosi bol, patnja ili ozljeda;
- l) bolesne, ozlijeđene ili životinje s vidljivom manom koristiti u zaprezi ili pod sedlom;
- m) poticati rast životinje dodavanjem u hranu tvari s farmakološkim djelovanjem s ciljem poticanja povećanja tjelesne mase;
- n) odstranjivati glasnice peradi i psima;
- o) bolno potkivati kopitara;
- p) odstranjivati kandže mačkama;
- r) spolno zlorabiti;
- s) pojesti životinju koja je kućni ljubimac;
- t) isprobavati streljivo na životinji;
- u) za vrijeme treninga ili drugih sportskih natjecanja ili sličnih priredaba na životinji primjenjivati mjere koje uzrokuju znatne bolove, patnje ili ozljede i koje mogu utjecati na sposobnost životinja, kao i životinjama davati sredstva za doping;
- v) na silu hraniti životinju, osim u slučaju kada je to medicinski opravdano;
- z) davati životinji hranu koja joj uzrokuje patnju, bol i štetu;
- aa) upotrebljavati nedopuštene zamke za hvatanje životinja;
- bb) uzgajati životinje u svrhu proizvodnje krzna;
- cc) držati životinje u cirkusima, te ih koristiti u cirkuskim predstavama sa drugim životinjama;
- dd) organizirati utrke pasa na tvrdim podlogama;
- ee) koristiti tehničke uređaje, pomagala ili naprave kojima se u obliku kazne utječe na ponašanje životinja, uključujući bodljikave ogrlice ili sredstva koja uključuju upotrebu električne struje ili kemijskih tvari;
- ff) uzgajati životinje na način da trpe bol, patnju i strah, te ih namjerno ozljeđivati, protivno pravilima struke, odnosno najnovijim znanstvenim dostignućima, te uvoziti i prodavati životinje koje potječu iz takvoga uzgoja;

- gg) povećavati agresivnost životinja selekcijom ili drugim metodama;
- hh) davati žive životinje kao nagrade u igrama na sreću;
- ii) prisiljavati životinje na ponašanje koje kod njih izaziva bol, patnju, ozljede ili strah;
- jj) izlagati životinje nepovoljnim temperaturama i vremenskim uvjetima, protivno prihvaćenim zoohigijenskim standardima za pojedinu vrstu ili nedostatku kisika, čime se kod životinja uzrokuje bol, patnja, ozljede ili strah;
- kk) zanemarivati životinje s obzirom na njihovo zdravlje, smještaj, ishranu i njegu.

Članak 5.
(Dužnosti posjednika životinje)

- (1) Posjednik životinje, ovisno o vrsti, pasmini, njenoj starosti i fiziološkim potrebama, dužan je životinju:
 - a) hraniti i poжити prema njenim fiziološkim potrebama;
 - b) njegovati i osigurati joj zdravstvenu zaštitu;
 - c) smjestiti je u prostor koji joj je dostatan i ispunjava odgovarajuće uvjete za kretanje, ako je privezana ili zatvorena;
 - d) osigurati životinjama koje se drže u zatvorenim prostorima dovoljno svjetlosti, topline, vlage, provjetravanja i higijenu prostora;
 - e) osigurati takav sustav nadzora životinja koje se drže u zatvorenim prostorima da u slučaju nesretnog slučaja posjednik životinja može reagirati na propisani način;
 - f) ne izlagati životinju ekstremnoj toplini ili hladnoći;
 - g) osigurati životinji dovoljno kretanja.
- (2) Ured pobliže propisuje uvjete i način držanja životinja, kao i način osposobljavanja osoba koje se brinu o životinjama.

Članak 6.
(Zaštita kućnih ljubimaca)

- (1) Kućni ljubimci moraju imati životne uvjete sukladne njihovim potrebama.
- (2) Nadležno ministarstvo na prijedlog Ureda pobliže propisuje uvjete koji se odnose na držanje i dobrobit kućnih ljubimaca, kao i način označavanja životinja.
- (3) Zabranjeno je držati kao kućne ljubimce životinje koje su zaštićene, divlje životinje, te životinjske vrste i pasmine koje su opasne za život.
- (4) Imatelji kućnih ljubimaca moraju osigurati kontrolu razmnožavanja životinja pod njihovim nadzorom.

Članak 7.

Uzgoj kućnih životinja namijenjenih prodaji ne može započeti bez rješenja o ispunjavanju uvjeta koje donosi nadležno ministarstvo, na prijedlog Ureda.

Članak 8.
(Registracija kućnih ljubimaca)

- (1) Posjednici pasa i mačaka dužni su registrirati pse i mačke u veterinarskoj organizaciji koja vodi upisnik životinja u roku od sedam dana od dana stjecanja vlasništva.
- (2) S ciljem identifikacije, sve životinje trebaju biti trajno označene, a posjednici pasa i mačaka dužni su trajno označiti pse i mačke s pomoću mikročipa, što obavlja samo veterinar. Zabranjeno je uklanjati mikročip, osim u slučaju ako za to postoje opravdani zdravstveni razlozi.
- (3) Ured će voditi registar svih označenih pasa i mačaka.

Članak 9.
(Prodaja kućnih ljubimaca)

- (1) Kućni ljubimci ne smiju se prodavati osobama mlađim od 18 godina, osim ako imaju dopuštenje (ako su u pratnji) roditelja ili skrbnika.
- (2) Zabranjena je prodaja egzotičnih životinja i životinja koje su zaštićene zakonom.
- (3) Zabranjena je prodaja kućnih ljubimaca na tržnicama i sajmovima.
- (4) Prodaja kućnih ljubimaca dopuštena je samo u trgovinama za prodaju kućnih ljubimaca koje ispunjavaju posebne uvjete i za to imaju izdano rješenje nadležnog organa:
 - a) da se za svaku životinju osigura dokaz o njenom podrijetlu i zdravstvenom stanju;
 - b) da su djelatnici trgovina osposobljeni za brigu o životinjama i za izdavanje pisane upute o odgovarajućem načinu držanja životinja koje prodaju.
- (5) Zabranjeno je prodavati pse i mačke u trgovinama za prodaju kućnih ljubimaca.
- (6) Posebne uvjete iz stavka (4) ovoga članka, te uvjete za osposobljenost osoblja i način propisivanja upute iz stavka (4) točka b) ovoga članka propisuje nadležni organ.

POGLAVLJE III. ZAŠTITA ŽIVOTINJA PRI OBAVLJANJU ZDRAVSTVENE ZAŠTITE I ZOOOTEHNIČKIH ZAHVATA

Članak 10.
(Odnos prema zdravlju životinja)

- (1) Dužnost i obveza posjednika životinje je da traži pomoć veterinara u slučaju ozljede i bolesti životinje, pri okotu ili u slučaju drugih bolesnih stanja.
- (2) Veterinar je dužan pružiti hitnu veterinarsku pomoć.

Članak 11.
(Intervencije na životinjama)

- (1) Svi operacijski i zootehnički zahvati na životinjama moraju se izvoditi uz primjenu anestezije, koju mora dati doktor veterinarske medicine.
- (2) U slučaju kada lokalna anestezija životinji ne može otkloniti bol, primjenjuje se opća anestezija.
- (3) Izvođenje zahvata bez anestezije koji kod životinje uzrokuju bol, smatrat će se zlostavljanjem životinje i naredit će se mjere iz čl. 41. i 42. ovoga Zakona.
- (4) Anestezija se ne daje pri:
 - a) opasnosti od uginuća, ugušenja, iskrvarenja i slično;

- b) označavanju životinja;
- c) veterinarsko-dijagnostičkim postupcima;
- d) uzrokovanju veće boli anestezijom nego što je zahvatom prouzrokovana životinji ili ako se pri sličnim zahvatima na ljudima u pravilu ne daje anestezija;
- e) anestezija se ne daje pri slijedećim zootehničkim zahvatima:
 - 1) odstranjivanju rogova ili sprečavanju rasta rogova goveda mladih od šest tjedana;
 - 2) skraćivanju elastičnim prstenovima repa janjadi mladoj od osam dana;
 - 3) skraćivanju repa prasadi mladoj od četiri dana, kao i janjadi mladoj od osam dana;
 - 4) skraćivanju zuba prasadi mladoj od osam dana, ukoliko je to potrebno za zaštitu životinje, majke i braće i sestara;
 - 5) skraćivanju vrhova kljunova peradi u intenzivnom uzgoju, kao i kljunova pilića mladih od 10 dana;
 - 6) uklanjanju posljednjeg članka nožnog prsta koji nosi kandže kod tovljenih pilića koji trebaju služiti kao rasplodni pijetlovi, tijekom prvog dana života.

Članak 12.
(Amputacija)

- (1) Zabranjena je djelomična ili potpuna amputacija pojedinih dijelova životinjskog tijela.
- (2) Iznimno od odredbe stavka (1) ovoga članka, djelomična ili potpuna amputacija pojedinih dijelova životinjskog tijela dopuštena je:
 - a) ako za pojedine operacijske zahvate postoji veterinarsko-medicinska indikacija;
 - b) u slučaju kada je kastracija ili sterilizacija potrebna radi sprečavanja rađanja neželjenih životinja;
 - c) pri skraćivanju repova pasa kod kojih je zahvat u njihovu korist.
- (3) Amputacija je dopuštena i u slučaju iz članka 11. stavak (4) točka e) ovoga Zakona.

POGLAVLJE IV. USMRĆIVANJE ŽIVOTINJA

Članak 13.
(Usmrćivanje)

Usmrćivanje životinja može se provesti ako:

- a) je usmrćivanje životinje kralježnjaka potrebno radi održavanja prirodne ravnoteže u lovištu, sukladno Zakonu o lovstvu ("Službene novine FBiH", broj 4/06 i "Službeni glasnik RS", broj 4/02);
- b) se odvija u okviru mjera za uništavanje štetočina, a na drugi se način ne može spriječiti, onda se usmrćivanje smije provesti samo ako to neće prouzročiti više od nužnih bolova.

Članak 14.
(Eutanazija)

- (1) Eutanazija životinja može se provesti ako:

- a) se životinja ne može izliječiti, a ostanak u životu uzrokovat će joj nepotrebne bolove i patnju;
 - b) je životinja dostigla visoku starost te joj otkazuju osnovne životne funkcije;
 - c) životinja boluje od neizlječive i/ili zarazne bolesti, osobito one koja može ugroziti ljude;
 - d) je životinja opasna za okolinu;
 - e) je životinja u agoniji.
- (2) Za slučajeve iz stavka (1) toč. a) i b) ovoga članka o usmrćivanju odlučuje posjednik životinje, na preporuku veterinara, a za slučajeve iz stavka (1) toč. c), d) i e) ovoga članka veterinar.

Članak 15. (Način usmrćivanja)

- (1) Životinju može usmrčiti osoba osposobljena za te poslove - doktor veterinarske medicine. Usmrćivanje se vrši na način koji će životinji osigurati brzu smrt, bez patnje koja se može izbjeći.
- (2) Uništavanje glodavaca (deratizaciju) obavljaju veterinarske organizacije registrirane i osposobljene za te poslove, na način koji će životinjama prouzrokovati što manje boli i zlostavljanja.
- (3) Usmrćivanje životinja koje je protivno odredbama ovoga članka smatrat će se zlostavljanjem životinja i narediti će se mjere iz čl. 41. i 42. ovoga Zakona.

POGLAVLJE V. ZAŠTITA ŽIVOTINJA PRI KLANJU

Članak 16. (Omamljivanje i klanje)

- (1) Životinja se smije klati samo ako je prije iskrvarenja bila omamljena, osim ako se radi o posebnom postupku klanja određenim vjerskim obredom ili ako je životinja u agoniji.
- (2) Omamljivanje se izvodi na stručan način:
 - a) mehaničkim načinom;
 - b) električnim načinom i
 - c) plinom.
- (3) Omamljivanje i klanje mora obavljati osposobljena osoba koju je Ured licencirao i koja ne smije koristiti sredstva za omamljivanje kojima se životinji nanosi nepotrebna bol.
- (4) Ured će pobliže propisati uvjete za obavljanje ritualnog klanja.

Članak 17.

- (1) U klaonici se sa životinjama mora postupati na sljedeći način:
 - a) životinju za klanje potrebno je po prispjeću istovariti iz prijevoznog sredstva uz upotrebu odgovarajuće opreme, kako bi životinje poštedjeli uznemirenosti, straha, patnji i bolova;
 - b) kretanje životinje unutar kruga klaonice do prostora za smještaj treba se odvijati pažljivo i bez nanošenja boli, uz primjenu odgovarajućeg pribora za vođenje;

c) klaonice moraju biti opremljene odgovarajućim oborima ili stajama u kojima životinje trebaju biti smještene, zaštićene od nepovoljnih klimatskih uvjeta, hranjene i napajane do klanja;

d) životinje neposredno prije klanja moraju biti omamljene odgovarajućim postupcima, kojima se moraju dovesti u stanje neosjetljivosti i u tom stanju usmrtniti.

(2) Klanje se mora obaviti upotrebom odgovarajuće opreme.

(3) Bolesne i ozlijeđene životinje potrebno je klati na samom kraju, poslije klanja zdravih životinja, bez dodatnog izazivanja boli i mučenja.

(4) Nadležno ministarstvo, na prijedlog Ureda, pobliže propisuje uvjete za zaštitu životinja pri klanju.

(5) Životinja se ne smije zaklati ako nije obavljen veterinarski pregled prije klanja i ako nije omamljena na propisan i stručan način.

POGLAVLJE VI. ZAŠTITA ŽIVOTINJA PRI PRIJEVOZU

Članak 18. (Prijevoz životinja)

(1) Životinje koje se prevoze cestovnim, željezničkim ili zračnim prijevozom trebaju imati odgovarajući prostor, ovisno o vrsti životinje, s dovoljnom ventilacijom, biti zaštićene od nepovoljnih vremenskih uvjeta i imati osiguranu dovoljnu količinu vode i hrane.

(2) Pri prijevozu vodenih životinja, količina vode u kojoj se nalaze mora biti dovoljna broju životinja koje se prevoze. Mora se izbjeći rast temperature vode i smanjenje količine kisika i ne smiju se hraniti.

(3) Utovar, pretovar, istovar i prijevoz životinja mora se obaviti na način koji neće kod životinja izazvati stvaranje boli ili zlostavljanje životinje.

(4) Prijevoz životinja mogu obavljati fizičke i pravne osobe koje su registrirane za tu djelatnost. Prijevozna sredstva kojima se prevoze životinje moraju biti označena propisnom oznakom.

(5) Ured pobliže propisuje uvjete za utovar, pretovar, istovar i pregled životinja prilikom uvoza, izvoza i unutarnjeg prometa.

Članak 19.

(1) Zabranjeno je prevoziti životinje ako bi se prijevozom izazvale patnje, bol, mučenja, oboljenje i uginuća životinja, primjerice:

a) utovar i prijevoz tijekom velike vrućine ili hladnoće;

b) prijevoz u nepokrivenim kamionima, vagonima i dijelu plovila, pri čemu životinje nisu zaštićene od klimatskih uvjeta;

c) prijevoz u zatvorenim prijevoznim sredstvima, kavezima i spremnicima ako u njima nije osigurano prozračivanje;

d) prijevoz životinja osjetljivih na niske ili visoke temperature ako tijekom prijevoza nije osigurana odgovarajuća temperatura;

e) prijevoz bez osigurane minimalne propisane površine za svaku životinju;

f) prijevoz bez osiguranja od samoozljeđivanja životinje, ozljeđivanja drugih životinja ili ispadanja iz prijevoznog sredstva;

- g) prijevoz bez osiguranog hranjenja, napajanja i odmora životinja u propisanim razmacima;
 - h) prijevoz bolesnih životinja ili u slučaju postojanja sumnje da su bolesne ako nije osigurana veterinarska pomoć;
 - i) prijevoz životinja za koje se sumnja da boluju od zaraznih bolesti;
 - j) prijevoz vodenih životinja u posebnim prijevoznim sredstvima ili spremnicima bez dovoljne količine vode, odgovarajuće temperature i kisika;
 - k) prijevoz ženki u zadnoj četvrtini bremenitosti, ženki u prvih 48 sati nakon okota i njihove mladunčadi, osim ako je potrebna hitna veterinarska intervencija;
 - l) zabranjeno je prevoziti materijale u istom prijevoznom sredstvu koji bi mogli biti opasni za njihovo zdravlje i život.
- (2) Obavljanje prijevoza na jedan od načina iz stavka (1) ovoga članka smatra se mučenjem životinja.
- (3) Prijevoznik je dužan osigurati zaštitu od opasnih i divljih životinja, te njihovu fizičku zaštitu, a prijevozno sredstvo mora biti označeno tako da upozorava na prijevoz opasnih ili divljih životinja.
- (4) Prijevoznik je dužan odrediti osobu koja će se tijekom prijevoza brinuti o ispunjavanju propisanih uvjeta za transport životinja, njihovom napajanju, hranjenju i odmoru, a koja mora biti stručno osposobljena, čiji program obuke, osposobljavanja i obučenosti propisuje nadležno ministarstvo.
- (5) Pri utovaru, istovaru, pretovaru i tjeranju zabranjena je upotreba predmeta kojima se životinji izravno nanosi bol.

POGLAVLJE VII. ZAŠTITA DIVLJIH ŽIVOTINJA

Članak 20. (Divlje životinje)

Zabranjuju se radnje kojima se divlje životinje u prirodi, kao populacija ili jedinke, izlažu zlostavljanju ili se trajnije onemogućavaju u obavljanju fizioloških funkcija (hranjenja, napajanja, razmnožavanja) raznim zahvatima, poput:

- a) onemogućavanja pristupa vodi ograđivanjem, onečišćenjem, tjeranjem i slično;
- b) uništavanja cijelog staništa ili njegovih dijelova bitnih za opstanak neke vrste;
- c) unošenja stranih životinjskih vrsta u stanište;
- d) hvatanja živih životinja ili usmrćivanja životinja na način koji uzrokuje trajnije patnje;
- e) drugih zahvata sa štetnim posljedicama.

Članak 21. (Prirodna staništa)

Korisnici lovišta moraju osigurati divljim životinjama u prirodnim staništima:

- a) sve potrebne uvjete za biološki opstanak prirodne populacije u sklopu ekološke ravnoteže;
- b) saniranje mogućih zatečenih ili novonastalih poremećaja u staništu;
- c) veterinarsko-zdravstvenu zaštitu.

Članak 22.
(Lov)

Posebnim propisima koje donosi nadležno ministarstvo (za zaštitu okoliša) bit će utvrđen broj i način lova, vrste divljih životinja koje se mogu loviti i pecati, kao i druge aktivnosti vezane uz zaštitu i dobrobit divljih životinjskih vrsta.

Članak 23.
(Uzgoj divljih životinja)

Zabranjeno je uzgajati divlje životinje, osim u slučaju:

- a) uzgoja u zoološkim vrtovima;
- b) radi spašavanja pojedinih životinjskih vrsta.

POGLAVLJE VIII. ZAŠTITA ŽIVOTINJA U ZOOLOŠKIM VRTOVIMA, CIRKUSIMA I NA IZLOŽBAMA

Članak 24.
(Dužnosti posjednika zooloških vrtova)

Posjednici životinja u zoološkim vrtovima i na izložbama moraju, uz poštovanje ovoga Zakona, osigurati i:

- a) nastambe koje prostorom i opremom zadovoljavaju osnovne potrebe svake životinjske vrste, te osim zatvorenog još i otvoreni prostor za kretanje;
- b) primjerenu hranu i vodu u potrebnim dnevnim količinama;
- c) potrebnu veterinarsku zaštitu i liječenje;
- d) humani odnos zaposlenog osoblja prema životinjama;
- e) zaštitu životinja od posjetitelja;
- f) zaštitu posjetitelja od životinja.

Članak 25.
(Zoološki vrt)

- (1) Zoološki vrt može se osnovati ako su pored općih uvjeta ispunjeni i uvjeti iz članka 24. ovoga Zakona.
- (2) Suglasnost za osnivanje zooloških vrtova donosi nadležno tijelo entiteta i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine.
- (3) Izložbe životinja mogu se održavati nakon što nadležna tijela entiteta i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine izdaju suglasnost za odobrenje održavanja predstava i izložbi, na temelju zahtjeva i priložene dokumentacije o podrijetlu i zdravstvenom stanju životinja.
- (4) Uvjete za osnivanje i rad zoološkog vrta, te uvjete za održavanje izložbi životinja propisuje Ured.

Članak 26.
(Sputavanje životinja)

Zabranjeno je vođenje i nastupanje s posebno sputanim životinjama (npr. medvjedima) te sa životinjama s tjelesnim manama.

POGLAVLJE IX. ZAŠTITA NAPUŠTENIH I IZGUBLJENIH ŽIVOTINJA

Članak 27.
(Napuštene i izgubljene životinje)

- (1) Napuštenim i izgubljenim životinjama potrebno je osigurati odgovarajući smještaj i osigurati im veterinarsko-zdravstvenu pomoć.
- (2) Osoba koja nađe napuštenu ili izgubljenu životinju dužna je o tome obavijestiti najbližu veterinarsku organizaciju ili sklonište za životinje.
- (3) Ako je životinja bolesna ili ozlijeđena, te se ne može izliječiti, potrebno joj je oduzeti život na način koji uzrokuje minimalnu bol, patnju ili trpljenje (eutanazirati).
- (4) Zabranjeno je napuštene i izgubljene životinje iskoristiti u svrhu vršenja pokusa.

Članak 28.
(Skloništa za životinje)

- (1) Vlasnik skloništa za životinje dužan je:
 - a) osigurati životinjama dovoljnu količinu hrane i vode;
 - b) osigurati veterinarsko-zdravstvenu zaštitu životinja;
 - c) osigurati dovoljno životnog prostora za svaku životinju i omogućiti joj dovoljno kretanja;
 - d) voditi evidenciju o svakoj zbrinutoj životinji;
 - e) voditi evidenciju o svakoj udomljenoj životinji;
 - f) obaviti obveznu sterilizaciju i kastraciju svih pristiglih napuštenih i izgubljenih životinja nakon isteka roka iz stavka (2) ovoga članka;
 - g) primiti prijave o napuštenim i izgubljenim životinjama;
 - h) angažirati se na udomljavanju životinja i pronalazenju posjednika;
 - i) mikročipirati svaku pristiglu životinju ukoliko već nije mikročipirana.
- (2) Posjednik životinje ima pravo zahtijevati povrat životinje koja je nađena i smještena u sklonište osam dana od dana smještanja u sklonište, u protivnom se životinja može dodijeliti drugoj zainteresiranoj osobi.
- (3) Osoba koja udomi pronađenu životinju dužna je potpisati izjavu o udomljavanju životinje.
- (4) Sklonište za životinje osniva fizička ili pravna osoba, jedinica lokalne samouprave, općina, grad, kanton ili entitet.
- (5) Nadležno upravno tijelo kantona, grada ili općine izdaje dozvolu za osnivanje skloništa za životinje na temelju uputa koje propisuje nadležno ministarstvo, a na prijedlog Ureda, te vodi upisnik skloništa za životinje.

Članak 29.
(Higijenski servis)

- (1) Napuštene i izgubljene životinje skupljaju djelatnici higijenskog servisa na način kojim životinji nanose najmanje boli i patnji i predaju ih u skloništa za životinje.
- (2) Ako je pronađena divlja životinja, higijenski servis obavezan je najbližem lovačkom društvu podnijeti zahtjev za njezino vraćanje u prirodu, ukoliko je to moguće, ili se u protivnom životinja predaje najbližem

zoološkom vrtu koji je opremljen za njezino primanje. Ukoliko ni zoološki vrt nije u mogućnosti primiti životinju, ona se usmrćuje.

(3) Ako je pronađena posebno zaštićena divlja životinja, obavještava se tijelo državne uprave nadležno za poslove zaštite prirode i okoliša, koje donosi odluku o daljnjem postupku.

(4) Nadležno tijelo uprave kantona, grada ili općine izdaje dozvolu za osnivanje higijenskog servisa za životinje, na temelju uputa koje propisuje nadležno ministarstvo, a na prijedlog Ureda.

Članak 30.

(Financiranje skloništa i higijenskih servisa)

Skloništa i higijenski servisi financiraju se iz:

- a) proračuna entiteta, kantona, gradova i općina;
- b) drugih vidova financiranja (donacije, pokloni itd.).

POGLAVLJE X. ZAŠTITA ŽIVOTINJA ZA POKUSE I DRUGA ZNANSTVENA ISTRAŽIVANJA

Članak 31.

(Pokusi na životinjama)

(1) Pokusi na životinjama mogu obavljati pravne osobe koje su registrirane za izvođenje pokusa i imaju odobrenje nadležnog ministarstva za obavljanje pokusa na životinjama.

(2) Pokusi na životinjama iz stavka (1) ovoga članka mogu se odobriti samo ako se pretpostavljeni bol, patnja ili ozljeda životinja može etički opravdati očekivanim rezultatima koji su bitni za ljude ili životinje, odnosno znanost.

(3) Odobrenje za obavljanje pokusa nad živim životinjama izdaje se kada:

- a) nije moguće nabaviti ljudske stanice ili tkivo za obavljanje pokusa;
- b) ako raspoloživa tehnologija ne zadovoljava zahtjeve istraživanja.

(4) Svaki pokus potrebno je izvoditi na najmanjem mogućem broju životinja. Prije početka, tijekom i prateći izvođenje pokusa, životinju je potrebno dovesti u stanje anestezije ili analgezije ako to dopušta način izvođenja pokusa.

(5) Odobrenje za obavljanje pokusa nad životinjama ne smije se izdati radi:

- a) isprobavanja oružja, streljiva ili pripadajućeg pribora;
- b) istraživanja ili razvoja proizvoda od duhana i alkohola;
- c) istraživanje kemijskih sredstava za pranje i dezinfekciju predmeta u općoj upotrebi;
- d) istraživanja u kozmetičke svrhe.

(6) Odobrenje za obavljanje pokusa iz stavka (1) ovoga članka izdaje se za konkretan pokus ili seriju pokusa. Odobrenjem se utvrđuje rok važenja odobrenja za provođenje pokusa.

(7) Imatelji pokusnih životinja dužni su:

- a) pokusnim životinjama pružiti smještaj, hranu, vodu i brigu odgovarajuću njihovom zdravlju i dobrobiti;

- b) svesti na minimum ograničenja u svrhu zadovoljenja njihovih psihičkih i etioloških potreba;
 - c) nadgledati okruženje u kojemu se nalaze;
 - d) svakodnevno provjeravati njihovu dobrobit i zdravstveno stanje;
 - e) otkloniti uzroke nezgoda, trpljenja i boli na najbrži mogući način;
 - f) obilježiti životinje i voditi evidenciju.
- (8) Odluku o uvjetima koje moraju ispunjavati pravne osobe koje se bave obavljanjem pokusa nad životinjama donosi nadležno ministarstvo.

Članak 32.

(Pravne osobe registrirane za obavljanje pokusa)

- (1) Pokuse na životinjama mogu obavljati visokoškolske i znanstvenoistraživačke ustanove te stručne pravne osobe koje su registrirane za obavljanje pokusa na životinjama ako ispunjavaju odredbe utvrđene člankom 31. ovoga Zakona. Nadležno tijelo donijet će podzakonski akt kojim se propisuje obavljanje pokusa.
- (2) Pravna osoba koja izvodi pokus na životinji mora imati zaposlenog stručnjaka za zaštitu životinja s potrebnim znanjem iz tog područja. Stručnjak za zaštitu životinja priprema obrazloženje za vođenje pokusa i odgovoran je za njegovo vođenje.
- (3) Opće odobrenje za obavljanje pokusa na životinjama mogu dobiti stručnjaci koji poznaju fiziologiju i ponašanje životinja, tj. veterinari i biolozi s užom specijalnosti iz zoologije, a na zahtjev za svaki pojedinačni pokus: liječnici, agronomi - stočari, farmakolozi, (stomatolozi).
- (4) Osobe koje izvode pokus ili sudjeluju u njemu i osobe koje se brinu o životinjama tijekom pokusa trebaju imati odgovarajući stupanj znanja i obučenosti. Osobe koje su posebno zadužene za izvođenje ili nadzor nad izvođenjem pokusa trebaju dobiti upute iz odgovarajućih znanstvenih disciplina, a kojih se trebaju pridržavati radi spretnosti u radu i zaštite laboratorijskih životinja, za odgovarajući pokus. Oni će morati imati zadovoljavajući stupanj obučenosti za izvršenje zadatka.

Članak 33.

(Pokusi u nastavne svrhe)

Pokusi na životinjama u nastavne svrhe dopušteni su samo ako se ne mogu postići zadovoljavajući rezultati drugim nastavnim pomagalicama (npr. slike, modeli, pripravnici, računalni programi i sl.).

Članak 34.

(Etičko povjerenstvo)

- (1) Nadležni ministar, zajedno s federalnim ministrom okoliša i turizma i ministrom znanosti i tehnologije Republike Srpske, osniva Etičko povjerenstvo koje ima sedam članova, uključujući ugledne prirodnjake, medicinare, veterinare i znanstvenike, kao i predstavnike nevladinih organizacija koji imaju zaštitu životinja kao zakonsku obvezu.
- (2) Pri izboru članova Etičkog povjerenstva mora se voditi računa o eventualnom sukobu interesa.
- (3) Etičko povjerenstvo daje savjete o pitanjima etike i dobrobiti životinja u postupcima upotrebe životinja u pokusima.
- (4) Zabranjeno je izvoditi pokuse ili testove na životinjama bez pozitivnog mišljenja Etičkog povjerenstva.
- (5) Nadležno ministarstvo, na prijedlog Ureda, propisuje posebne propise kojima se uređuje zaštita i dobrobit laboratorijskih životinja, izvođenje pokusa, evidencija koja se vodi i osnivanje Etičkog povjerenstva.

POGLAVLJE XI. STRUČNO VIJEĆE ZA ZAŠTITU I DOBROBIT ŽIVOTINJA

Članak 35. (Stručno vijeće)

- (1) Stručno vijeće za zaštitu i dobrobit životinja (u daljnjem tekstu: Stručno vijeće) uspostavlja se od istaknutih stručnjaka veterinarske, medicinske, biološke, farmakološke i sličnih struka koji djeluju na području zaštite i dobrobiti životinja.
- (2) Stručno vijeće je savjetodavno tijelo koji daje mišljenja i prijedloge o pitanjima vezanim uz zaštitu i dobrobit životinja.
- (3) Zadaci Stručnog vijeća su da:
 - a) ocjenjuje stanje u području zaštite i dobrobiti životinja;
 - b) određuje strategiju zaštite i dobrobiti životinja;
 - c) prati i ocjenjuje provedbu ovoga Zakona;
 - d) daje savjete u vezi sa zaštitom i dobrobiti životinja;
 - e) daje mišljenje i predlaže propise u vezi sa zaštitom i dobrobiti životinja.
- (4) Broj i članove Stručnog vijeća, na prijedlog Ureda, imenuje nadležni ministar. Stručno vijeće radi prema svojem poslovniku o radu. Članovi Stručnog vijeća za svoj rad primaju naknadu. Stručno vijeće financira se iz proračuna nadležnog ministarstva.

POGLAVLJE XII. NADZOR

Članak 36. (Nadzor nad provedbom Zakona)

Nadzor nad provedbom ovoga Zakona i propisa donesenih na temelju njega provodi Ured, nadležna tijela entiteta i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine posredstvom službenih veterinarara.

Članak 37. (Prava službenog veterinarara)

U obavljanju inspekcijskog nadzora, sukladno pravima i obvezama određenim ovim Zakonom i podzakonskim aktima donesenim na temelju njega, službeni veterinar ima pravo:

- a) slobodno pristupati u sve prostorije u kojima borave ili se iskorištavaju životinje, u slučaju postojanja sumnje da se sa životinjama postupa na način koji nije sukladan odredbama ovoga Zakona;
- b) obavljanja redovnih pregleda svih prostorija u kojima borave ili se iskorištavaju životinje, zatim sajmova, predstava sa životinjama, trgovina sa životinjama, prijevoznika itd.

Članak 38. (Dužnosti i mjere službenog veterinarara)

U obavljanju inspekcijskog nadzora, u skladu s pravima i obvezama određenim ovim Zakonom i podzakonskim aktima donesenim na temelju njega, dužnosti i mjere službenog veterinarara su:

- a) dokumentirati provedbu i rezultate obavljene inspekcije i poduzetih mjera, te o tome izvijestiti Ured;
- b) u pojedinačnom slučaju posjedniku narediti nužne mjere s ciljem poštovanja odredaba ovoga Zakona;

- c) u slučaju kršenja odredaba ovoga Zakona, privremeno ili trajno oduzeti životinju i smjestiti je na drugo odgovarajuće mjesto na trošak posjednika;
- d) narediti usmrćivanje ili klanje životinje ako za to postoje opravdani veterinarsko-zdravstveni razlozi;
- e) narediti istovar i odmor životinja u slučaju utovara prekobrojnih životinja ili dugotrajnijeg prijevoza;
- f) zabraniti klanje životinja ako prije nisu omamljene;
- g) zabraniti izvođenje operacijskih ili drugih zahvata na životinji ako nije podvrgnuta analgeziji ili anesteziji;
- h) zabraniti rad skloništa za životinje ako ne ispunjavaju odredbe ovoga Zakona i propisa donesenih na temelju njega;
- i) zabraniti izvođenje pokusa na životinjama ako nije izdano odobrenje.

Članak 39.
(Pomoć policije i carinske službe)

Ako policija i tijela carinske službe u obavljanju svojih zadataka utvrde kršenje odredaba ovoga Zakona ili propisa donesenih na temelju njega, dužni su o tome obavijestiti najbližeg službenog veterinara.

POGLAVLJE XIII. NADLEŽNOST DRŽAVNIH TIJELA

Članak 40.
(Donošenje podzakonskih akata)

Nadležno ministarstvo, na prijedlog Ureda, donosi sljedeće podzakonske akte:

- a) Odluku o zaštiti životinja za držanje (farmskih životinja) i uvjete koje moraju ispunjavati objekti za držanje životinja;
- b) Odluku o zaštiti kućnih ljubimaca;
- c) Odluku o držanju opasnih životinja;
- d) Odluku o zaštiti životinja pri klanju;
- e) Odluku o načinu prijevoza životinja;
- f) Odluku o uvjetima i načinu držanja životinja u zoološkim vrtovima i trgovinama za prodaju kućnih ljubimaca;
- g) Odluku o osnivanju i uvjetima koje moraju ispunjavati skloništa za životinje;
- h) Odluku o osnivanju i uvjetima koje moraju ispunjavati higijenski servisi;
- i) Odluku o uvjetima koje moraju ispunjavati organizacije koje obavljaju pokuse na životinjama;
- j) Odluku o zaštiti laboratorijskih životinja;
- k) Odluku o osnivanju Etičkog povjerenstva i Stručnog vijeća za zaštitu i dobrobit životinja;
- l) Odluku o uvjetima koje moraju ispunjavati uzgajivači kućnih životinja namjenjenih prodaji;

m) Odluku o uvjetima za prodaju kućnih ljubimaca u trgovinama za prodaju kućnih ljubimaca, te uvjete za osposobljenost osoblja.

POGLAVLJE XIV. KAZNENE ODREDBE

Članak 41. (Prekršaj posjednika životinje)

Novčanom kaznom u iznosu od 30,00 KM do 10.000,00 KM kaznit će se za prekršaj posjednik životinje ako:

- a) obavlja radnje iz članka 3. ovoga Zakona;
- b) obavlja radnje protivno odredbama članka 4. ovoga Zakona;
- c) ne obavlja dužnosti iz članka 5. ovoga Zakona;
- d) drži kao kućne ljubimce životinje iz članka 6. stavak (3) ovoga Zakona;
- e) drži neregistrirane kućne ljubimce (članak 8. ovoga Zakona);
- f) se ponaša protivno članku 10. ovoga Zakona;
- g) dopusti izvođenje operacijskih i zootehničkih zahvata bez anestezije (članak 11. ovoga Zakona);
- h) dopusti izvođenje amputacije (članak 12. stavak (1) ovoga Zakona);
- i) usmrćuje životinje protivno odredbama članka 14. stavak (1) točke a) i b) ovoga Zakona;
- j) postupa protivno odredbama članka 24. ovoga Zakona;
- k) sputava životinje (članak 26. ovoga Zakona);
- l) ometa rad veterinarskog inspektora u obavljanju inspekcijskog nadzora iz članka 37. stavak (1) točke a) i b) ovoga Zakona;
- m) ometa rad službenog veterinara u obavljanju inspekcijskog nadzora iz članka 38. stavak (1) točke c) i d) ovoga Zakona;
- n) obavlja radnje u suprotnosti s člankom 7. ovoga Zakona.

Članak 42. (Prekršaj pravnih i fizičkih osoba)

(1) Novčanom kaznom u iznosu od 200,00 KM do 200.000,00 KM kaznit će se za prekršaj pravna osoba ako:

- a) obavlja radnje iz članka 3. ovoga Zakona;
- b) obavlja radnje protivno odredbama članka 4. ovoga Zakona;
- c) ne vodi upisnik životinja (članak 8. ovoga Zakona);
- d) prodaje kućne ljubimce protivno članku 9. ovoga Zakona;
- e) ne pruži hitnu veterinarsku pomoć (članak 10. stavak (2) ovoga Zakona);
- f) izvodi operativne i zootehničke zahvate bez anestezije (članak 11. stavak (1) ovoga Zakona);

- g) usmrćuje životinje protivno odredbama članka 14. stavak (1) točke c), d) i e) i članka 15. ovoga Zakona;
 - h) postupa protivno odredbama članka 18. i 19. ovoga Zakona;
 - i) kolje životinju protivno odredbama članka 16. i 17. ovoga Zakona;
 - j) postupa s divljim životinjama protivno odredbama članka 20. ovoga Zakona;
 - k) uzgaja divlje životinje protivno odredbama članka 23. ovoga Zakona;
 - l) postupa protivno odredbama članka 25. ovoga Zakona;
 - m) se ponaša protivno odredbama članka 28. ovoga Zakona;
 - n) se ponaša protivno odredbama članka 29. ovoga Zakona;
 - o) obavlja pokuse na životinjama protivno odredbama članka 31. ovoga Zakona;
 - p) ne ispunjava uvjete iz članka 32. ovoga Zakona;
 - r) ometa rad službenog veterinara u obavljanju inspekcijskog nadzora iz članka 38. stavak (1) točke d), e), f), g), h) i i) ovoga Zakona;
 - s) obavlja radnje u suprotnosti s člankom 7. ovoga Zakona.
- (2) Za prekršaje iz stavka (1) ovoga članka kaznit će se i odgovorna osoba u pravnoj osobi novčanom kaznom u iznosu od 200,00 KM do 20.000,00 KM.

POGLAVLJE XV. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 43.

(Rok za donošenje podzakonskih akata)

- (1) Podzakonski akti iz ovoga Zakona bit će doneseni u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovoga Zakona.
- (2) Imatelji pasa i mačaka dužni su u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovoga Zakona mikročipirati i upisati u registar svoje kućne životinje rođene, odnosno nad kojima je stečeno vlasništvo prije stupanja na snagu ovoga Zakona.
- (3) Skloništa za životinje iz članka 28. ovoga Zakona moraju biti osnovana u roku od godine dana od dana stupanja na snagu ovoga Zakona.
- (4) Dok tijela predviđena ovim Zakonom ne osnuju skloništa za životinje iz članka 28. ovoga Zakona, veterinarske stanice će, u suradnji s nadležnim općinskim tijelima, provoditi kastraciju, sterilizaciju i obilježavanje napuštenih životinja, naročito pasa lotalica, te njihovo ponovno puštanje na mjesta prirodnog staništa, a u svrhu stabilizacije populacije napuštenih životinja kontrolom njihove reprodukcije u kratkom roku.
- (5) Odredba o zabrani uzgoja životinja u svrhu proizvodnje krzna iz članka 4. ovoga Zakona stupit će na snagu 2018. godine.

Članak 44.

(Stupanje na snagu)

Ovaj Zakon stupa na snagu osmoga dana od dana objave u "Službenom glasniku BiH".

PS BiH, broj 316/09
26. veljače 2009. godine
Sarajevo

Predsjedatelj
Zastupničkog doma
Parlamentarne skupštine BiH
Niko Lozančić, v. r.

Predsjedateljica
Doma naroda
Parlamentarne skupštine BiH
Dužanka Majkić, v. r.